Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 14ης Μαρτίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Μεταναστευτική πολιτική – Καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες – Οδηγία 2003/109/ΕΚ – Άρθρα 12 και 22 – Ενισχυμένη προστασία από την απέλαση – Δυνατότητα εφαρμογής – Υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος διαμένει στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από εκείνο που του χορήγησε το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος – Απόφαση απέλασης στο κράτος μέλος που του χορήγησε το καθεστώς αυτό, ληφθείσα από αυτό το άλλο κράτος μέλος, για λόγους δημόσιας τάξης και δημόσιας ασφάλειας – Προσωρινή απαγόρευση εισόδου στο έδαφος αυτού του άλλου κράτους μέλους, επιβληθείσα από αυτό – Παράβαση της υποχρέωσης υποβολής σε αυτό το άλλο κράτος μέλος αίτησης για άδεια διαμονής βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας 2003/109 – Απόφαση απέλασης του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας στη χώρα καταγωγής του, ληφθείσα από το τελευταίο κράτος μέλος για τους ίδιους λόγους»

Στην υπόθεση C-752/22,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Korkein hallinto-oikeus (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Φινλανδία) με απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2022, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 9 Δεκεμβρίου 2022, στο πλαίσιο της δίκης

EP

κατά

Maahanmuuttovirasto,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Prechal (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, F. Biltgen, N. Wahl, J. Passer και M. L. Arastey Sahún, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Richard de la Tour

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η φινλανδική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Laine και H. Leppo,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις Α. Κατσιμέρου και T. Sevón,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Οκτωβρίου 2023,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 12, παράγραφοι 1 και 3, και του άρθρου 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες (ΕΕ 2004, L 16, σ. 44), όπως αυτή τροποποιήθηκε με την οδηγία 2011/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2011 (ΕΕ 2011, L 132, σ. 1) (στο εξής: οδηγία 2003/109).

2 Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του ΕΡ, Ρώσου υπηκόου ο οποίος απολαύει του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος που του έχει χορηγήσει η Δημοκρατία της Εσθονίας, και της Maahanmuuttovirasto (Υπηρεσίας Μετανάστευσης, στο εξής: υπηρεσία μετανάστευσης) σχετικά με την απόφαση απέλασης από τη Φινλανδία στη Ρωσία που έλαβε η υπηρεσία μετανάστευσης εις βάρος του για λόγους δημόσιας τάξης και δημόσιας ασφάλειας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2003/109

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4, 6, 16 και 21 της οδηγίας 2003/109 διαλαμβάνουν τα εξής:

«(4) Η ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι επί μακρόν διαμένοντες στα κράτη μέλη αποτελεί στοιχείο-κλειδί για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, θεμελιώδους στόχου της Κοινότητας, ο οποίος ορίζεται στη συνθήκη.

[…]

(6) Το κύριο κριτήριο για την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος θα πρέπει να είναι η διάρκεια διαμονής στην επικράτεια ενός κράτους μέλους. Αυτή η κατοίκηση θα πρέπει να ήταν νόμιμη και αδιάλειπτη ώστε να δείχνει την εδραίωση του προσώπου στη χώρα. […]

[…]

(16) Οι επί μακρόν διαμένοντες θα πρέπει να απολαύουν ενισχυμένης προστασίας από την απέλαση. Η προστασία αυτή βασίζεται σε κριτήρια που καθόρισαν οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Προκειμένου να διασφαλισθεί η προστασία από την απέλαση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβλέπουν την ύπαρξη πραγματικής δυνατότητας για άσκηση προσφυγής.

[…]

(21) Το κράτος μέλος στο οποίο ο επί μακρόν διαμένων προτίθεται να ασκήσει το δικαίωμα διαμονής θα πρέπει να μπορεί να εξακριβώνει ότι το οικείο πρόσωπο πληροί τους όρους που προβλέπονται για τη διαμονή στην επικράτειά του. Επίσης, θα πρέπει να μπορεί να εξακριβώνει ότι το οικείο πρόσωπο δεν αποτελεί απειλή κατά της δημόσιας τάξης, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας υγείας.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Αντικείμενο», ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει:

α) τις προϋποθέσεις χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος από ένα κράτος μέλος στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στην επικράτειά του, καθώς και τα συναφή δικαιώματα και

β) τις προϋποθέσεις διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών υπό καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος σε κράτη μέλη άλλα από εκείνο που τους χορήγησε το καθεστώς αυτό.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», έχει ως ακολούθως:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

β) “επί μακρόν διαμένων”: κάθε υπήκοος τρίτης χώρας που απολαύει του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος που προβλέπεται στα άρθρα 4 έως 7·

γ) “πρώτο κράτος μέλος”: το κράτος μέλος το οποίο για πρώτη φορά χορήγησε το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος σε υπήκοο τρίτης χώρας·

δ) “δεύτερο κράτος μέλος”: κάθε κράτος μέλος άλλο από εκείνο που χορήγησε για πρώτη φορά το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος σε υπήκοο τρίτης χώρας και στο οποίο ο εν λόγω επί μακρόν διαμένων ασκεί το δικαίωμα διαμονής του·

[…]».

6 Το άρθρο 3 της ίδιας οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια κράτους μέλους.»

7 Το κεφάλαιο II της οδηγίας 2003/109, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 4 έως 13, περιέχει ένα σύνολο κανόνων σχετικών με το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος σε ένα κράτος μέλος, ιδίως όσον αφορά τη χορήγηση και την απώλεια του καθεστώτος αυτού.

8 Κατά το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προστασία από την απέλαση»:

«1. Τα κράτη μέλη μπορούν να λάβουν απόφαση να απελάσουν επί μακρόν διαμένοντα αποκλειστικά όταν αυτός συνιστά ενεστώσα και επαρκώς σοβαρή απειλή κατά της δημόσιας τάξης ή της δημόσιας ασφάλειας.

[…]

3. Πριν να λάβουν απόφαση να απελάσουν επί μακρόν διαμένοντα, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τους ακόλουθους παράγοντες:

α) τη διάρκεια της διαμονής στην επικράτειά τους·

β) την ηλικία του ενδιαφερομένου προσώπου·

γ) τις επιπτώσεις για ενδιαφερόμενο πρόσωπο και τα μέλη της οικογένειάς του·

δ) τους δεσμούς με τη χώρα διαμονής ή την απουσία δεσμών με τη χώρα καταγωγής του.

[…]»

9 Το κεφάλαιο III της οδηγίας 2003/109, το οποίο επιγράφεται «Διαμονή στα άλλα κράτη μέλη», περιλαμβάνει τα άρθρα 14 έως 23.

10 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Οι επί μακρόν διαμένοντες αποκτούν το δικαίωμα να διαμένουν στο έδαφος κρατών μελών άλλων από εκείνο που τους χορήγησε το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος, για περίοδο που υπερβαίνει τους τρεις μήνες, εφόσον πληρούνται οι όροι που καθορίζονται στο παρόν κεφάλαιο.»

11 Το άρθρο 15 της οδηγίας 2003/109, το οποίο φέρει τον τίτλο «Όροι διαμονής σε δεύτερο κράτος μέλος», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Το ταχύτερο δυνατό και όχι αργότερα από τρεις μήνες από την είσοδό του στο έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους, ο επί μακρόν διαμένων υποβάλλει αίτηση για άδεια διαμονής στις αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους μέλους.

[…]»

12 Το άρθρο 17 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δημόσια τάξη και δημόσια ασφάλεια», ορίζει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να απορρίπτουν αιτήσεις για διαμονή επί μακρόν διαμενόντων ή μελών της οικογένειάς τους, όταν ο ενδιαφερόμενος συνιστά απειλή κατά της δημόσιας τάξης ή της δημόσιας ασφάλειας.

Κατά τη λήψη της σχετικής απόφασης, το κράτος μέλος εξετάζει τη σοβαρότητα ή το είδος του αδικήματος που διέπραξε ο επί μακρόν διαμένων ή μέλη της οικογένειάς του/της κατά της δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, ή τον κίνδυνο που προέρχεται από το πρόσωπο αυτό.»

13 Το άρθρο 22 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ανάκληση της άδειας διαμονής και υποχρέωση επανεισδοχής», προβλέπει τα εξής:

«1. Έως ότου ο υπήκοος τρίτης χώρας αποκτήσει καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος, το δεύτερο κράτος μέλος μπορεί να αποφασίσει να αρνηθεί να ανανεώσει ή να ανακαλέσει την άδεια διαμονής και να υποχρεώσει τον ενδιαφερόμενο και τα μέλη της οικογένειάς του/της να εγκαταλείψουν το έδαφός του, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από το εθνικό δίκαιο διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών απομάκρυνσης, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, όπως ορίζονται στο άρθρο 17·

β) όταν οι όροι που προβλέπονται στα άρθρα 14, 15 και 16 δεν πληρούνται πλέον·

γ) όταν ο υπήκοος τρίτης χώρας δεν διαμένει νομίμως στο εν λόγω κράτος μέλος.

2. Εάν το δεύτερο κράτος μέλος λάβει ένα από τα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 1, το πρώτο κράτος μέλος πρέπει να επανεισδέχεται αμέσως και χωρίς διατυπώσεις τον επί μακρόν διαμένοντα και τα μέλη της οικογένειάς του/της. Το δεύτερο κράτος μέλος κοινοποιεί την απόφασή του στο πρώτο κράτος μέλος.

3. Μέχρις ότου αποκτήσει καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος ο υπήκοος τρίτης χώρας και με την επιφύλαξη της υποχρέωσης επανεισδοχής που προβλέπεται στην παράγραφο 2, το δεύτερο κράτος μέλος μπορεί να λάβει την απόφαση να απομακρύνει τον υπήκοο τρίτης χώρας από το έδαφος της [Ευρωπαϊκής] Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 12 και δυνάμει των εγγυήσεων του εν λόγω άρθρου, για σοβαρούς λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.

Στις περιπτώσεις αυτές, όταν το δεύτερο κράτος μέλος λαμβάνει την εν λόγω απόφαση, προβαίνει σε διαβουλεύσεις με το πρώτο κράτος μέλος.

Όταν το δεύτερο κράτος μέλος λαμβάνει απόφαση απομάκρυνσης του ενδιαφερόμενου υπηκόου τρίτης χώρας, λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα για την αποτελεσματική εφαρμογή της. Στις περιπτώσεις αυτές, το δεύτερο κράτος μέλος παρέχει στο πρώτο κράτος μέλος τις κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή της απόφασης απομάκρυνσης.

[…]

4. Οι αποφάσεις απομάκρυνσης δεν μπορούν να συνοδεύονται από μόνιμη απαγόρευση διαμονής στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στοιχεία β) και γ).

5. Η υποχρέωση επανεισδοχής που αναφέρεται στην παράγραφο 2 δεν θίγει τη δυνατότητα, των επί μακρόν διαμενόντων και των μελών της οικογένειάς τους να μετακινηθούν προς ένα τρίτο κράτος μέλος.»

Η οδηγία 2008/115/ΕΚ

14 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ 2008, L 348, σ. 98), το οποίο φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στους παρανόμως διαμένοντες στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόους τρίτης χώρας.»

15 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

2) “παράνομη παραμονή”: παρουσία στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόου τρίτης χώρας που δεν πληροί, ή δεν πληροί πλέον, […] τις λοιπές προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος,

3) “επιστροφή”: διαδικασία επανόδου υπηκόου τρίτης χώρας –είτε με οικειοθελή συμμόρφωσή του προς την υποχρέωση επιστροφής είτε αναγκαστικά:

– στη χώρα καταγωγής του/της, ή

– σε χώρα διέλευσης σύμφωνα με κοινοτικές ή διμερείς συμφωνίες επανεισδοχής ή άλλες ρυθμίσεις, ή

– σε άλλη τρίτη χώρα, στην οποία ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας αποφασίζει εθελοντικά να επιστρέψει και στην οποία γίνεται δεκτός/-ή,

4) “απόφαση επιστροφής”: διοικητική ή δικαστική απόφαση ή πράξη με την οποία κηρύσσεται ή αναφέρεται ως παράνομη η παραμονή υπηκόου τρίτης χώρας και του επιβάλλεται ή αναφέρεται υποχρέωση επιστροφής,

[…]».

16 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ευνοϊκότερες διατάξεις», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται με την επιφύλαξη διατάξεως ευνοϊκότερης για τους υπηκόους τρίτων χωρών που περιέχεται στο κοινοτικό κεκτημένο περί μετανάστευσης και ασύλου.»

Το φινλανδικό δίκαιο

17 Ο Ulkomaalaislaki (301/2004) [νόμος περί αλλοδαπών (301/2004)], της 30ής Απριλίου 2004 (στο εξής: νόμος περί αλλοδαπών), προβλέπει, στο άρθρο 11, πρώτο εδάφιο, ότι η είσοδος αλλοδαπού στη φινλανδική επικράτεια υπόκειται στην προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, να μην του έχει επιβληθεί απαγόρευση εισόδου και να μη θεωρείται ότι ο συγκεκριμένος αλλοδαπός θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη και τη δημόσια ασφάλεια.

18 Κατά το άρθρο 146a του νόμου περί αλλοδαπών, ως «επιστροφή», κατά την έννοια του νόμου αυτού, νοείται η διαδικασία απομάκρυνσης κατά τη διάρκεια της οποίας υπήκοος τρίτης χώρας σε βάρος του οποίου έχει ληφθεί απόφαση απαγόρευσης εισόδου, απομάκρυνσης ή απέλασης είτε αναχωρεί οικειοθελώς από τη χώρα είτε απομακρύνεται στη χώρα καταγωγής του, σε χώρα διέλευσης σύμφωνα με συμφωνία επανεισδοχής ή άλλη ρύθμιση μεταξύ της Ένωσης ή της Φινλανδίας και τρίτης χώρας ή σε άλλη τρίτη χώρα στην οποία ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας αποφασίζει εθελοντικά να επιστρέψει και στην οποία γίνεται δεκτός.

19 Κατά το άρθρο 148, πρώτο εδάφιο, του νόμου περί αλλοδαπών, αλλοδαπός μπορεί να απελαθεί, μεταξύ άλλων, εάν δεν πληροί τις προϋποθέσεις εισόδου στην επικράτεια που προβλέπονται στο άρθρο 11, πρώτο εδάφιο, του ιδίου νόμου ή εάν υφίστανται υπόνοιες, επί τη βάσει καταδίκης του σε στερητική της ελευθερίας ποινή ή για άλλους βάσιμους λόγους, ότι θα διαπράξει αδίκημα που επισύρει στη Φινλανδία στερητική της ελευθερίας ποινή ή ότι θα διαπράξει αδικήματα κατ' εξακολούθηση.

20 Σύμφωνα με το άρθρο 148, δεύτερο εδάφιο, του νόμου περί αλλοδαπών, αλλοδαπός ο οποίος εισήλθε στην επικράτεια χωρίς άδεια διαμονής μπορεί επίσης να απελαθεί όταν, ενώ για τη διαμονή του στη Φινλανδία απαιτείται θεώρηση εισόδου ή άδεια διαμονής, δεν έχει υποβάλει συναφή αίτηση ή δεν έχει λάβει τη σχετική θεώρηση ή άδεια.

21 Το άρθρο 149, τέταρτο εδάφιο, του νόμου περί αλλοδαπών προβλέπει ότι αλλοδαπός στον οποίο έχει χορηγηθεί στη Φινλανδία άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος – ΕΕ μπορεί να απελαθεί από τη χώρα αποκλειστικά και μόνον όταν αυτός συνιστά ενεστώσα και επαρκώς σοβαρή απειλή κατά της δημόσιας τάξης ή της δημόσιας ασφάλειας.

22 Το άρθρο 149b του νόμου περί αλλοδαπών ορίζει ότι υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος διαμένει παρανόμως στην εθνική επικράτεια ή του οποίου η αίτηση για χορήγηση άδειας διαμονής έχει απορριφθεί και ο οποίος είναι κάτοχος έγκυρης άδειας διαμονής ή άλλης άδειας που παρέχει δικαίωμα διαμονής και έχει χορηγηθεί από άλλο κράτος μέλος της Ένωσης υποχρεούται να μεταβεί αμέσως στο έδαφος αυτού του άλλου κράτους μέλους. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του υπηκόου τρίτης χώρας προς την εν λόγω υποχρέωση ή όταν η άμεση αναχώρησή του επιβάλλεται για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, λαμβάνεται απόφαση απέλασής του.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

23 Ο ΕΡ, Ρώσος υπήκοος, διαθέτει άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος – ΕΕ, χορηγηθείσα από τη Δημοκρατία της Εσθονίας για το χρονικό διάστημα από τις 12 Ιουλίου 2019 έως τις 12 Ιουλίου 2024, με την οποία πιστοποιείται ότι απολαύει του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος στο εν λόγω κράτος μέλος. Επίσης, είναι κάτοχος ρωσικού διαβατηρίου με ισχύ έως τις 26 Δεκεμβρίου 2024.

24 Στις 9 Φεβρουαρίου 2017 ο ΕΡ απελάθηκε για πρώτη φορά από τη Φινλανδία στην Εσθονία. Με την απόφαση απέλασης του επιβλήθηκε διετής απαγόρευση εισόδου στη Φινλανδία.

25 Κατόπιν τούτου, απελάθηκε εκ νέου από τη Φινλανδία στην Εσθονία, αρχικώς, στις 16 Μαρτίου 2017 και, ακολούθως, στις 26 Νοεμβρίου 2018. Κατά την τελευταία ως άνω ημερομηνία, η υπηρεσία μετανάστευσης του επέβαλε απαγόρευση εισόδου στη Φινλανδία για χρονικό διάστημα ακόμη δύο ετών.

26 Απελάθηκε για τέταρτη φορά από τη Φινλανδία στην Εσθονία κατ' εκτέλεση απόφασης ληφθείσας από την υπηρεσία μετανάστευσης στις 8 Ιουλίου 2019, η οποία συνοδευόταν από απαγόρευση εισόδου στη Φινλανδία για χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών.

27 Στη Φινλανδία επιβλήθηκαν στον EP πρόστιμα για δύο αδικήματα συνιστάμενα σε παράβαση της νομοθεσίας περί αλλοδαπών, καθώς και πρόστιμο για παράβαση της απαγόρευσης εισόδου στην επικράτεια, ενώ καταδικάστηκε και σε ποινή φυλακίσεως 80 ημερών με αναστολή λόγω οδήγησης σε κατάσταση βαριάς μέθης και λόγω οδήγησης οχήματος χωρίς άδεια οδήγησης. Είναι επίσης ύποπτος για τη διάπραξη και άλλων αδικημάτων.

28 Στις 18 Νοεμβρίου 2019, κατά τη διάρκεια διαδικασίας ακροάσεως, ο EP δήλωσε προς την υπηρεσία μετανάστευσης ότι αντιτίθεται στην απέλασή του στη Ρωσική Ομοσπονδία, χώρα με την οποία δεν έχει κανέναν άλλον δεσμό πέραν της ρωσικής ιθαγένειας, αλλά δεν αντιτίθεται στην απέλασή του στη χώρα διαμονής του, ήτοι στην Εσθονία, στην οποία διέμενε σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια του βίου του. Επισήμανε ότι διαμένει προσωρινά στη Φινλανδία, όπου και εργάζεται σε δύο επιχειρήσεις. Κατά δήλωσή του, δεν διατηρεί άλλου είδους δεσμούς με τη Φινλανδία. Σημείωσε ότι το ανήλικο τέκνο του ζει με την πρώην σύζυγό του στην Εσθονία.

29 Με απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, η υπηρεσία μετανάστευσης αποφάσισε να απελάσει τον EP στη χώρα καταγωγής του, ήτοι στη Ρωσική Ομοσπονδία, με την αιτιολογία, μεταξύ άλλων, ότι έθετε σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη και τη δημόσια ασφάλεια στη Φινλανδία (στο εξής: επίμαχη στην κύρια δίκη απόφαση). Με την απόφαση αυτή του επιβλήθηκε επίσης απαγόρευση εισόδου εντός του χώρου Σένγκεν για χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών. Σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης, ο EP δεν είχε προσκομίσει έγγραφα που να πιστοποιούν τους οικογενειακούς δεσμούς που υποστηρίζει ότι διατηρεί στην Εσθονία, ούτε διέθετε άδεια διαμονής που να του παρέχει το δικαίωμα να εργάζεται στη Φινλανδία.

30 Κατά την ίδια ως άνω ημερομηνία, η υπηρεσία μετανάστευσης ρώτησε τις εσθονικές αρχές αν προτίθεντο να προβούν στην ανάκληση της άδειας παραμονής επί μακρόν διαμένοντος – ΕΕ την οποία είχαν χορηγήσει στον EP.

31 Στις 9 Δεκεμβρίου 2019, δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Εσθονίας δήλωσε ότι δεν είχε την πρόθεση να ανακαλέσει την άδεια διαμονής του EP, η υπηρεσία μετανάστευσης μεταρρύθμισε την επίμαχη στην κύρια δίκη απόφαση περιορίζοντας την απαγόρευση εισόδου στη φινλανδική επικράτεια και μόνον.

32 Στις 24 Μαρτίου 2020 έλαβε χώρα η απομάκρυνση του EP στη Ρωσία κατ' εφαρμογήν της απόφασης αυτής.

33 Στη συνέχεια, ο EP εισήλθε εκ νέου στη φινλανδική επικράτεια, από όπου απελάθηκε στην Εσθονία στις 8 Αυγούστου 2020 και στις 16 Νοεμβρίου 2020.

34 Κατόπιν απόρριψης της προσφυγής που άσκησε κατά της επίμαχης στην κύρια δίκη απόφασης με απόφαση του Helsingin hallinto-oikeus (διοικητικού πρωτοδικείου Ελσίνκι, Φινλανδία), ο EP άσκησε αναίρεση κατά της απόφασης του ως άνω δικαστηρίου ενώπιον του Korkein hallinto-oikeus (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Φινλανδία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου.

35 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η υπηρεσία μετανάστευσης προέβαλε ενώπιόν του, μεταξύ άλλων, ότι η οδηγία 2003/109, και ιδίως το άρθρο 17 και το άρθρο 22, παράγραφος 3, αυτής, δεν τυγχάνει εφαρμογής, καθόσον ο EP δεν διέμενε νομίμως στη φινλανδική επικράτεια, όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας. Συγκεκριμένα, στον EP είχε επιβληθεί απαγόρευση εισόδου στη φινλανδική επικράτεια και ο ίδιος δεν είχε ζητήσει να του χορηγηθεί άδεια διαμονής στη Φινλανδία μετά την είσοδό του στο έδαφός της με άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος – ΕΕ χορηγηθείσα από άλλο κράτος μέλος.

36 Επομένως, εφαρμοστέα είναι η οδηγία 2008/115. Αφ' ης στιγμής η άμεση αναχώρηση του EP επιβαλλόταν για λόγους δημόσιας τάξης και δημόσιας ασφάλειας, εκδόθηκε εις βάρος του απόφαση επιστροφής βάσει της οδηγίας αυτής. Πλην όμως, σύμφωνα με την οδηγία 2008/115, μια απόφαση επιστροφής μπορεί να έχει ως αντικείμενο μόνον την επιστροφή υπηκόου τρίτης χώρας σε τρίτη χώρα και όχι σε άλλο κράτος μέλος.

37 Υπό το πρίσμα της επιχειρηματολογίας της υπηρεσίας μετανάστευσης, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί, πρώτον, ότι από τις διατάξεις της οδηγίας 2003/109 δεν μπορεί να διαπιστωθεί κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση ποια ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής πρέπει να γίνει δεκτή σε περίπτωση όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί.

38 Συγκεκριμένα, καίτοι η παραμονή του EP στην Εσθονία είναι νόμιμη βάσει του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος που του έχει χορηγηθεί από το εν λόγω κράτος μέλος, τούτο δεν ισχύει για τη διαμονή του στη Φινλανδία, αφού δεν έχει ζητήσει να του χορηγηθεί άδεια διαμονής στο τελευταίο αυτό κράτος μέλος βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου III της οδηγίας 2003/109 και του έχει επιβληθεί απαγόρευση εισόδου στη φινλανδική επικράτεια.

39 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο νόμος περί αλλοδαπών δεν περιέχει διατάξεις που να μεταφέρουν ρητά το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 στην εσωτερική έννομη τάξη όσον αφορά την απομάκρυνση από το έδαφος της Ένωσης υπηκόου τρίτης χώρας στον οποίο άλλο κράτος μέλος έχει χορηγήσει άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος – ΕΕ.

40 Συνακόλουθα, σύμφωνα με το γράμμα του άρθρου 149, τέταρτο εδάφιο, του νόμου περί αλλοδαπών, ο νόμος αυτός εφαρμόζεται μόνον στην περίπτωση αλλοδαπού στον οποίο έχει χορηγηθεί στη Φινλανδία άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος.

41 Επομένως, τίθεται το ζήτημα αν το άρθρο 12, παράγραφοι 1 και 3, και το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 είναι, από την άποψη του περιεχομένου τους, απαλλαγμένα αιρέσεων και αρκούντως ακριβή, κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου, ώστε υπήκοος τρίτης χώρας να δύναται να τα επικαλεστεί έναντι κράτους μέλους.

42 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Korkein hallinto-oikeus (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Στην περίπτωση απομάκρυνσης από το έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσώπου το οποίο εισήλθε στο έδαφος κράτους μέλους ενώ του είχε επιβληθεί απαγόρευση εισόδου και του οποίου η διαμονή στο κράτος μέλος ήταν, ως εκ τούτου, παράνομη σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και το οποίο δεν είχε υποβάλει αίτηση για άδεια διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος, έχει εφαρμογή η οδηγία [2003/109], εφόσον στο εν λόγω πρόσωπο έχει χορηγηθεί σε άλλο κράτος μέλος άδεια παραμονής υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2) Συνιστούν το άρθρο 12, παράγραφοι 1 και 3, και το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας [2003/109] απαλλαγμένες αιρέσεων και αρκούντως ακριβείς διατάξεις ώστε υπήκοος τρίτης χώρας να δικαιούται να τις επικαλεστεί έναντι κράτους μέλους;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

43 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 έχει την έννοια ότι η ενισχυμένη προστασία από την απέλαση της οποίας απολαύουν, δυνάμει της διάταξης αυτής, οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες έχει εφαρμογή στο πλαίσιο της έκδοσης από το δεύτερο κράτος μέλος, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της οδηγίας, απόφασης απομάκρυνσης από το έδαφος της Ένωσης, για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων, οσάκις ο εν λόγω υπήκοος, αφενός, διαμένει στο έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους κατά παράβαση απαγόρευσης εισόδου στο έδαφός του που του έχει επιβληθεί και, αφετέρου, δεν έχει υποβάλει στις αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους μέλους αίτηση για άδεια διαμονής βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας.

44 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι το δικαίωμα διαμονής στο «δεύτερο κράτος μέλος», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2003/109, είναι παράγωγο δικαίωμα απορρέον από το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος στο «πρώτο κράτος μέλος», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής [πρβλ. απόφαση της 29ης Ιουνίου 2023, Stadt Frankfurt am Main και Stadt Offenbach am Main (Ανανέωση άδειας διαμονής στο δεύτερο κράτος μέλος), C-829/21 και C-129/22, EU:C:2023:525, σκέψη 44].

45 Δεύτερον, πρέπει να επισημανθεί ότι, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2003/109, οι επί μακρόν διαμένοντες θα πρέπει να απολαύουν «ενισχυμένης προστασίας από την απέλαση» βασιζόμενης σε κριτήρια που καθόρισαν οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

46 Τρίτον, όπως υποστήριξε, μεταξύ άλλων, η υπηρεσία μετανάστευσης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, είναι βεβαίως αληθές ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, αφ' ης στιγμής είχε επιβληθεί στον ΕΡ απαγόρευση εισόδου στη φινλανδική επικράτεια και ο ίδιος δεν είχε ζητήσει να του

χορηγηθεί άδεια διαμονής στη Φινλανδία μετά την είσοδό του στο έδαφός της με άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος – ΕΕ χορηγηθείσα από άλλο κράτος μέλος, η παραμονή του στο έδαφός της ήταν παράνομη με βάση το φινλανδικό δίκαιο.

47 Ωστόσο, εξ αυτού δεν συνάγεται ότι η οδηγία 2003/109 δεν τυγχάνει εφαρμογής εν προκειμένω λόγω του ότι ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας δεν διέμενε νομίμως στο έδαφος κράτους μέλους, όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, και, επομένως, δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της.

48 Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας απολαύει του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος στη Δημοκρατία της Εσθονίας, έχει το δικαίωμα να διαμένει στην «επικράτεια κράτους μέλους», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, ήτοι στην εσθονική επικράτεια.

49 Τέταρτον, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, και ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 37 έως 39 των προτάσεών του, η απομάκρυνση από το έδαφος της Ένωσης υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων, όπως είναι ο υπήκοος της κύριας δίκης, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/109 και όχι στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/115.

50 Συγκεκριμένα, δοθέντος ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2003/109 που προβλέπουν ενισχυμένη προστασία από την απέλαση υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες είναι, αναμφίβολα, «ευνοϊκότερες» για τους εν λόγω υπηκόους τρίτων χωρών σε σχέση με τις διατάξεις περί απομάκρυνσης που προβλέπονται στην οδηγία 2008/115, σε περίπτωση απομάκρυνσης από το έδαφος της Ένωσης υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων, όπως είναι ο υπήκοος της κύριας δίκης, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις της πρώτης οδηγίας, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115.

51 Κατόπιν των προκαταρκτικών αυτών παρατηρήσεων, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται, καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με την πράξη της οποίας αποτελεί μέρος [απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Δελτίο ταυτότητας διπλωματικού υπαλλήλου), C-568/21, EU:C:2023:683, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

52 Κατ' αρχάς, όσον αφορά το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109, από το γράμμα της διάταξης αυτής προκύπτει ότι αυτή επιβάλλει στο δεύτερο κράτος μέλος τέσσερις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται οσάκις αυτό προτίθεται να λάβει απόφαση απομάκρυνσης από το έδαφος της Ένωσης υπηκόου τρίτης χώρας που απολαύει του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος σε άλλο κράτος μέλος.

53 Πρώτον, ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας δεν πρέπει να έχει αποκτήσει το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος στο δεύτερο κράτος μέλος. Πράγματι, εάν διέθετε το καθεστώς αυτό στο εν λόγω κράτος μέλος θα εφαρμόζονταν οι διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙ της οδηγίας 2003/109, και ιδίως οι διατάξεις του περί απομάκρυνσης. Δεύτερον, το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να λάβει την απόφαση απομάκρυνσης «σύμφωνα με το άρθρο 12 [της οδηγίας αυτής] και δυνάμει των εγγυήσεων του εν λόγω άρθρου». Τρίτον, μπορεί να λάβει απόφαση απομάκρυνσης μόνο «για σοβαρούς λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας». Τέταρτον και τελευταίο, όταν το δεύτερο κράτος μέλος λαμβάνει τέτοια απόφαση απομάκρυνσης, οφείλει να προβαίνει σε

διαβουλεύσεις με το πρώτο κράτος μέλος και να λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα για την αποτελεσματική εφαρμογή της απόφασης αυτής, καθώς και να παρέχει στο πρώτο κράτος μέλος τις κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή της.

54 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τυχόν ερμηνεία του άρθρου 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 σύμφωνα με την οποία η ενισχυμένη προστασία από την απέλαση την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται οσάκις υπήκοος τρίτης χώρας που απολαύει του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος στο πρώτο κράτος μέλος διαμένει στο έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους κατά παράβαση απόφασης που του έχει επιβάλει απαγόρευση εισόδου στο έδαφός του και οσάκις δεν έχει υποβάλει στις αρμόδιες αρχές του δεύτερου κράτους μέλους αίτηση για άδεια διαμονής βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας δεν μπορεί να στηριχθεί στο γράμμα της εν λόγω διάταξης.

55 Συναφώς, είναι αληθές ότι βάσει του τίτλου που φέρει το άρθρο 22 της οδηγίας 2003/109, δηλαδή «Ανάκληση της άδειας διαμονής και υποχρέωση επανεισδοχής», και της μνείας που περιέχεται στο άρθρο 22, παράγραφος 1, σχετικά με τη δυνατότητα του δεύτερου κράτους μέλους να αρνηθεί την ανανέωση ή να προβεί σε ανάκληση άδειας διαμονής που έχει χορηγηθεί βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η διάταξη αυτή αφορά μόνον την περίπτωση στην οποία τίθεται ζήτημα ανάκλησης ή μη ανανέωσης μιας τέτοιας άδειας διαμονής.

56 Πλην όμως, διαπιστώνεται ότι το γράμμα του άρθρου 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 δεν αναφέρεται στη λήψη άδειας διαμονής στο δεύτερο κράτος μέλος και ότι είναι αρκούντως ευρύ ώστε να καταλαμβάνει περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη στην οποία το δεύτερο κράτος μέλος λαμβάνει απόφαση απομάκρυνσης από το έδαφος της Ένωσης υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων, ενώ ο εν λόγω υπήκοος δεν ζήτησε από το κράτος μέλος αυτό να του χορηγήσει άδεια διαμονής βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας αυτής και, ως εκ τούτου, δεν διαθέτει τέτοια άδεια διαμονής.

57 Ακολούθως, όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109, επισημαίνεται ότι η διάταξη αυτή πρέπει να γίνεται αντιληπτή υπό το πρίσμα του καθεστώτος ενισχυμένης προστασίας από την απέλαση του οποίου απολαύουν, δυνάμει του άρθρου 22, οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες.

58 Το καθεστώς αυτό ενισχυμένης προστασίας περιλαμβάνει, πρώτον, το άρθρο 22, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, το οποίο προβλέπει κανόνες, μεταξύ άλλων, όσον αφορά την απομάκρυνση από το έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους υπηκόου τρίτης χώρας που απολαύει του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος για τους λόγους που απαριθμούνται σ' αυτό.

59 Δεύτερον, το καθεστώς αυτό περιλαμβάνει το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, το οποίο, όπως επισημάνθηκε στις σκέψεις 52 και 53 της παρούσας αποφάσεως, θέτει τέσσερις προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει να πληρούνται προκειμένου να μπορεί το δεύτερο κράτος μέλος να λάβει απόφαση απομάκρυνσης από το έδαφος της Ένωσης ενός τέτοιου υπηκόου τρίτης χώρας.

60 Τρίτον, το εν λόγω καθεστώς ενισχυμένης προστασίας περιλαμβάνει διατάξεις οριζόντιου χαρακτήρα, ήτοι, αφενός, το άρθρο 22, παράγραφοι 2 και 5, της οδηγίας αυτής, το οποίο επιβάλλει στο πρώτο κράτος μέλος, σε περίπτωση που το δεύτερο κράτος μέλος προβεί σε απομάκρυνση του ενδιαφερομένου υπηκόου τρίτης χώρας και των μελών της οικογένειάς του, να τους επανεισδέχεται «αμέσως και χωρίς διατυπώσεις», ενώ συγχρόνως τους αναγνωρίζει τη δυνατότητα να μετακινηθούν προς ένα «τρίτο κράτος μέλος», και, αφετέρου, το άρθρο 22,

παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας, το οποίο ορίζει ρητά ότι οι αποφάσεις απομάκρυνσης που αναφέρονται στο άρθρο 22, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, αυτής δεν μπορούν να συνοδεύονται από «μόνιμη απαγόρευση διαμονής».

61 Πάντως, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 54 της παρούσας αποφάσεως, τυχόν ερμηνεία του άρθρου 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 σύμφωνα με την οποία η ενισχυμένη προστασία από την απέλαση την οποία προβλέπει δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν μπορεί, βεβαίως, να στηριχθεί στο γράμμα της διάταξης αυτής. Ωστόσο, το αυτό δεν ισχύει και για το γράμμα του άρθρου 22, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, της οδηγίας, καθόσον η εν λόγω διάταξη ορίζει ρητά αυτές τις δύο περιστάσεις ως δικαιολογητικούς λόγους για τη λήψη απόφασης απομάκρυνσης από το έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους ενός τέτοιου υπηκόου τρίτης χώρας.

62 Συγκεκριμένα, αφενός, το άρθρο 22, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2003/109, καθ’ ο μέτρο αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση παράβασης των όρων που προβλέπονται στο άρθρο 15 αυτής, επιτρέπει τη λήψη μιας τέτοιας απόφασης απομάκρυνσης όταν δεν τηρείται η προβλεπόμενη στο άρθρο 15, παράγραφος 1, υποχρέωση, ήτοι η υποχρέωση που επιβάλλεται στον υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων να υποβάλει αίτηση για άδεια διαμονής στις αρμόδιες αρχές του δεύτερου κράτους μέλους το ταχύτερο δυνατό και όχι αργότερα από τρεις μήνες από την είσοδό του στο έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους.

63 Αφετέρου, το άρθρο 22, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, της οδηγίας 2003/109, καθ’ ο μέτρο αναφέρει την περίπτωση στην οποία υπήκοος τρίτης χώρας «δεν διαμένει νομίμως» στο δεύτερο κράτος μέλος ως δικαιολογητικό λόγο για τη λήψη εκ μέρους του κράτους μέλους αυτού απόφασης απομάκρυνσης του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας από το έδαφός του, καλύπτει την περίπτωση κατά την οποία ο εν λόγω υπήκοος διαμένει στο έδαφός του κατά παράβαση απόφασης που του απαγορεύει την είσοδο σ’ αυτό.

64 Επιπλέον, η περιεχόμενη στο άρθρο 22, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109 ρητή μνεία των δύο περιστάσεων που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο 22, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, ως δικαιολογητικών λόγων για τη λήψη απόφασης απομάκρυνσης από το έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων επιρρωννύει το συμπέρασμα που έχει ήδη αντληθεί από το γράμμα του άρθρου 22, παράγραφος 3, της οδηγίας και έγκειται στο ότι η συνδρομή των περιστάσεων αυτών δεν καθιστά ανεφάρμοστη την τελευταία ως άνω διάταξη.

65 Όσον αφορά, ιδίως, τον λόγο που συνίσταται στο γεγονός ότι ο επί μακρόν διαμένων δεν έχει υποβάλει αίτηση για άδεια διαμονής στις αρμόδιες αρχές του δεύτερου κράτους μέλους, κατά παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, είναι αληθές, όπως επισημάνθηκε ήδη στη σκέψη 55 της παρούσας αποφάσεως, ότι βάσει της διατύπωσης που χρησιμοποιείται στο άρθρο 22, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, ήτοι βάσει της μνείας που περιέχεται στην τελευταία ως άνω διάταξη σχετικά με τη δυνατότητα του δεύτερου κράτους μέλους να αρνηθεί την ανανέωση ή να προβεί σε ανάκληση άδειας διαμονής που έχει χορηγηθεί βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου III της οδηγίας, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι το άρθρο 22, παράγραφος 1, αφορά μόνον την περίπτωση στην οποία τίθεται ζήτημα ανάκλησης ή μη ανανέωσης μιας τέτοιας άδειας διαμονής.

66 Ωστόσο, γεγονός παραμένει ότι το εν λόγω άρθρο 22, παράγραφος 1, αναφέρεται ρητά όχι μόνο στη λήψη μέτρων από το δεύτερο κράτος μέλος για την άρνηση ανανέωσης ή την ανάκληση άδειας διαμονής που έχει χορηγηθεί βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου ΙΙΙ, αλλά και σε άλλα μέτρα, όπως, ειδικότερα, σε αποφάσεις απομάκρυνσης από το έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους.

67 Τα διάφορα αυτά στοιχεία που αφορούν το γενικότερο πλαίσιο επιβεβαιώνουν το συμπέρασμα το οποίο έχει ήδη συναχθεί από την εξέταση του γράμματος του άρθρου 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 και έγκειται στο ότι το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος διαμένει στο έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους παρότι του έχει επιβληθεί απαγόρευση εισόδου στο έδαφος αυτό και παρότι δεν έχει υποβάλει εμπροθέσμως στις αρμόδιες αρχές του δεύτερου κράτους μέλους αίτηση για άδεια διαμονής βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας δεν αποκλείει τη δυνατότητα εφαρμογής της προβλεπόμενης στην εν λόγω διάταξη ενισχυμένης προστασίας από την απομάκρυνση από το έδαφος της Ένωσης.

68 Τέλος, η κατά τα ανωτέρω γραμματική και συστηματική ερμηνεία του άρθρου 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 ενισχύεται και από τον επιδιωκόμενο από την εν λόγω διάταξη σκοπό.

69 Συγκεκριμένα, χάρη στην εν λόγω ερμηνεία, καθόσον αυτή στηρίζεται σε οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής, αντιστοίχως, καθεμιάς από τις παραγράφους 1 και 3 του άρθρου 22 της οδηγίας 2003/109 ανάλογα με το αν πρόκειται περί απομάκρυνσης από το έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους ή περί απομάκρυνσης από το έδαφος της Ένωσης και της συνακόλουθης, μεταβαλλόμενης κατά περίπτωση, ενισχυμένης προστασίας από την απομάκρυνση, καθίσταται δυνατόν να αποφευχθεί η ύπαρξη κενού στο πλαίσιο του καθεστώτος «ενισχυμένης προστασίας από την απέλαση», στη διασφάλιση του οποίου αποσκοπεί το άρθρο 22 της οδηγίας, όπως προκύπτει από την αιτιολογική της σκέψη 16, και, συνακόλουθα, να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του καθεστώτος αυτού.

70 Επομένως, η εν λόγω ερμηνεία εγγυάται ότι υπήκοος τρίτης χώρας απολαύει του καθεστώτος ενισχυμένης προστασίας από την απέλαση ακόμη και αν διαμένει στο έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους κατά παράβαση απαγόρευσης εισόδου στο έδαφός του που του έχει επιβληθεί και δεν έχει υποβάλει στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους αυτού αίτηση για άδεια διαμονής βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας.

71 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 έχει την έννοια ότι η ενισχυμένη προστασία από την απέλαση της οποίας απολαύουν, δυνάμει της διάταξης αυτής, οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες έχει εφαρμογή στο πλαίσιο της έκδοσης από το δεύτερο κράτος μέλος, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ′, της οδηγίας, απόφασης απομάκρυνσης από το έδαφος της Ένωσης, για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων, οσάκις ο εν λόγω υπήκοος, αφενός, διαμένει στο έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους κατά παράβαση απαγόρευσης εισόδου στο έδαφός του που του έχει επιβληθεί και, αφετέρου, δεν έχει υποβάλει στις αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους μέλους αίτηση για άδεια διαμονής βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

72 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 12, παράγραφος 3, και το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 έχουν την έννοια ότι επιτρέπουν σε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων να επικαλεστεί τις διατάξεις αυτές έναντι του δεύτερου κράτους μέλους, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της οδηγίας, οσάκις το κράτος μέλος αυτό προτίθεται να λάβει απόφαση απομάκρυνσης του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας από το έδαφος της Ένωσης για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.

73 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, όταν οι διατάξεις οδηγίας είναι, από την άποψη του περιεχομένου τους, απαλλαγμένες αιρέσεων και αρκούντως ακριβείς, οι ιδιώτες μπορούν να τις επικαλούνται έναντι του κράτους μέλους, είτε σε περίπτωση κατά την οποία το κράτος μέλος παρέλειψε να τις μεταφέρει εμπροθέσμως στην εσωτερική έννομη τάξη είτε σε περίπτωση κατά την οποία τις μετέφερε στην εσωτερική έννομη τάξη πλημμελώς [απόφαση της 20ής Απριλίου 2023, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Δήμος Ginosa), C-348/22, EU:C:2023:301, σκέψη 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

74 Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι διάταξη του δικαίου της Ένωσης είναι, αφενός, απαλλαγμένη αιρέσεων όταν θεσπίζει υποχρέωση η οποία δεν συνοδεύεται από καμία επιφύλαξη και δεν απαιτείται για την εκτέλεσή της ή την επαγωγή των αποτελεσμάτων της η έκδοση κάποιας άλλης πράξης, είτε των οργάνων της Ένωσης είτε των κρατών μελών, πλην εκείνης που τη μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο, και, αφετέρου, είναι αρκούντως ακριβής ώστε να μπορούν να την επικαλεστούν οι ιδιώτες και να την εφαρμόσει το δικαστήριο όταν θεσπίζει υποχρέωση χωρίς αμφίσημη διατύπωση [απόφαση της 20ής Απριλίου 2023, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Δήμος Ginosa), C-348/22, EU:C:2023:301, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

75 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το άρθρο 12, παράγραφος 3, και το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 δεν έχουν μεταφερθεί ρητά στο φινλανδικό δίκαιο.

76 Εντούτοις, υπό το πρίσμα της νομολογίας που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 73 και 74 της παρούσας αποφάσεως, διαπιστώνεται ότι οι διατάξεις αυτές μπορούν, ως εκ της φύσεώς τους, να παράγουν άμεσο αποτέλεσμα προς όφελος των ενδιαφερομένων υπηκόων τρίτων χωρών. Πράγματι, οι συγκεκριμένες διατάξεις είναι αρκούντως ακριβείς και απαλλαγμένες αιρέσεων καθόσον, χωρίς να προβλέπουν προϋπόθεση ή να καθιστούν αναγκαία τη λήψη πρόσθετων μέτρων, επιβάλλουν με σαφείς όρους στο δεύτερο κράτος μέλος, οσάκις λαμβάνει απόφαση απομάκρυνσης από το έδαφος της Ένωσης υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων, για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, να διασφαλίζει την τήρηση διαφόρων προϋποθέσεων και εγγυήσεων τις οποίες προβλέπουν οι διατάξεις αυτές υπέρ των εν λόγω υπηκόων τρίτων χωρών και οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο του επιδιωκόμενου από την οδηγία 2003/109 σκοπού περί ενισχυμένης προστασίας από την απομάκρυνση.

77 Τούτο ισχύει τόσο για το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109, το οποίο, όπως υπομνήσθηκε στις σκέψεις 52 και 53 της παρούσας αποφάσεως, θέτει, κατ' ουσίαν, τέσσερις προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληροί το δεύτερο κράτος μέλος όταν λαμβάνει απόφαση απομάκρυνσης από το έδαφος της Ένωσης υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων, όσο και για το άρθρο 12, παράγραφος 3, της οδηγίας, καθόσον απαριθμεί τέσσερις παράγοντες οι οποίοι χαρακτηρίζονται ως «εγγυήσεις» στο άρθρο 22, παράγραφος 3, και τους οποίους πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα οικεία κράτη μέλη κατά την έκδοση τέτοιας απόφασης

απομάκρυνσης, ήτοι τη διάρκεια της διαμονής στην επικράτειά τους, την ηλικία του ενδιαφερομένου προσώπου, τις επιπτώσεις για το ενδιαφερόμενο πρόσωπο και τα μέλη της οικογένειάς του καθώς και τους δεσμούς με τη χώρα διαμονής ή την απουσία δεσμών με τη χώρα καταγωγής του.

78 Επομένως, δοθέντος ότι οι διάφορες αυτές προϋποθέσεις και εγγυήσεις προβλέπονται από διατάξεις που πρέπει να θεωρηθούν, από την άποψη του περιεχομένου τους, απαλλαγμένες αιρέσεων και αρκούντως ακριβείς, συμφώνως προς την αρχή που κατοχυρώθηκε με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 73 της παρούσας αποφάσεως, οι ιδιώτες μπορούν να τις επικαλούνται έναντι κράτους μέλους.

79 Κατόπιν των ανωτέρω, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 12, παράγραφος 3, και το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109 έχουν την έννοια ότι επιτρέπουν σε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων να επικαλεστεί τις διατάξεις αυτές έναντι του δεύτερου κράτους μέλους, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ′, της οδηγίας, οσάκις το κράτος μέλος αυτό προτίθεται να λάβει απόφαση απομάκρυνσης του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας από το έδαφος της Ένωσης για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.

Επί των δικαστικών εξόδων

80 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ’ αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την οδηγία 2011/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2011,**

   έχει την έννοια ότι:

   η ενισχυμένη προστασία από την απέλαση της οποίας απολαύουν, δυνάμει της διάταξης αυτής, οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες έχει εφαρμογή στο πλαίσιο της έκδοσης από το δεύτερο κράτος μέλος, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ′, της οδηγίας, απόφασης απομάκρυνσης από το έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων, οσάκις ο εν λόγω υπήκοος, αφενός, διαμένει στο έδαφος του δεύτερου κράτους μέλους κατά παράβαση της απαγόρευσης εισόδου στο έδαφός του που του έχει επιβληθεί και, αφετέρου, δεν έχει υποβάλει στις αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους μέλους αίτηση για άδεια διαμονής βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου ΙΙΙ της οδηγίας.

2) **Το άρθρο 12, παράγραφος 3, και το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την οδηγία 2011/51,**

έχουν την έννοια ότι:

επιτρέπουν σε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος είναι επί μακρόν διαμένων να επικαλεστεί τις διατάξεις αυτές έναντι του δεύτερου κράτους μέλους, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ′, της οδηγίας, οσάκις το κράτος μέλος αυτό προτίθεται να λάβει απόφαση απομάκρυνσης του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας από το έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.

(υπογραφές)